

ZELĀĀKY, ZELNĀKY A ZELENĀ% PLACKY

StĀeda, 13 zĀĀ-2017

Taky patĀte mezi tu vĀtší skupinu lidí, kteĀmí milují zelné placky, zelĀky a zelníky ve všech podobách? An mé city nebyly této náklonnosti ušetĀeny. Co se dá dĀlat; takovému nutkání je tĀeba obĀas podlehnout, stoupnout si do kuchynĀ a pĀtĀslušnou vášeĀ náleĀitĀ zkonsumovat. MoĀná si ĀĀikáte, proĀ píš zeli uĀteĀ, kdyĀ je na krouhání a nakládání ještĀ Āas. Inu, jak se to vezme.

PozdnĀjší odrĀdy zelí jsou skuteĀnĀ lepší na kysání, neboĀ neobsahují tolik vody, jako odrĀdy letní proto je lepší si Āerstvé zelí na talíĀmí uĀit uĀ nyní, zatímco pozdnĀjší sklizeĀ pĀmijde naloĀit do soli, k kameninového hrnce nebo soudku, aby bylo pĀes zimu dostatek vitamínĀ.

Recept na rychlé zelné placky se slaninou Ze všeho nejdĀmív si vám dovoluji pĀedstavit recept na zelné placky, do kterých je vmĀstnáno takové množstvĀ zelí, aĀ to zavání zdravým stravováním. Na slaninu nebo škvarky nehledĀ. Jsou jednoduché, rychlé a zábavné; poslouĀí jako ideální svaĀina do školy nebo do práce, neboĀ se jimi mĀĀete oblaĀovat v horké, teplé i zcela vychladlé podobĀ. ZELNĚ PLACKY MnoĀství: 4 porce Suroviny 50 bílého zelí (zhruba 1/4 vĀtší hlávky) 80 g slaniny (nebo škvarkĀ) 3 vejce 100 g hladké mouky 5 g soli

Postup

- ZaĀnĀte pĀmedehĀmĀvat troubu na 180 stupĀĀ a dva plechy vyloĀte papírem na peĀení. Zelí nakrájejte na tenké n vyhnĀte se pĀmitom košĀlu, který je tuhý a nestihnul by se ĀĀdnĀ propĀct a zmĀknout. NudliĀky ješ pár bleskovými pohyby velkého ostrého noĀe, ze kterého Āiší respekt, pĀekrojte nebo nasekejte na menší kousky, a smeĀte do mísy.
- Slaninu nakrájejte na malé kostiĀky a pĀidejte k zelí. VmĀchejte rozkvedlaná vejce, sĀl a mouku a zkuste z toho všeho vypracovat soudrĀnou smĀs, byĀ kostrbatou, ze které trĀí kousky zelí. Na stávající dojem zásadnĀ nehleĀte.
- LĀĀící naneste tuto rozĀepĀenou smĀs na pĀipravené plechy, tvoĀte pĀmitom placky velikosti dlanĀ, silné necentimetr.

- Oba plechy vloĀte do trouby a peĀte 20-25 minut, aĀ placky zpevní a zezlátanou. Po 10-15 minutách nezapomeĀte oba plechy navzájem prohodit a otoĀit, aby se teplo dostalo k plackám rovnomĀrnĀ.
- UĀívejte si této kombinace zelí a slaniny, jak je libo: horkých, vlaĀných i studených, v sedĀ u stolu i za pochodu po bytĀ. V druhém pĀĀpadĀ je z výchovných dĀvodĀ praktiĀtĀjší, pokud se to odehraje beze svĀdkĀ a zbyteĀných komentĀĀ.

Recept na zelĀky alias zelníky MĀĀ druhý recept dosahuje na ponĀkud vyšší úroveň (modernĀji level) toho pĀedchozího. Slovo zelník klidnĀ mĀĀe oznaĀovat zelinĀĀme, který se zabývá hlavnĀ pĀstováním zelí. Také to m zelný knedlík. Ale ze všeho nejvíc je to zelný kolĀĀ Āi zelím plnĀná buchtka, kterou mohla maminka zabalit jakémukoli Āeskému Honzovi na cestu do svĀta. V jazykové podobĀ se zelĀky rozšĀmily nejspĀš z Valašska. Ty z kysaného zelí ale kupodivu nemají ĀĀdnou dlouhou kuchaĀskou tradici. Ve všech starších zmĀnkách do nich patĀí jen Āerstvé, podušené zelí. I pro mĀ bylo pĀekvapivĀ zjistit, Āe kynuté peĀivo se zelím nemusí v poĀítat jen s jeho kysanou verzí a Āe se zelí nemusí omezovat jen na náplĀ. Objevila jsem zmĀnku, Āe ve Slezsku se pĀipravovaly zelníky ze sladkého zelí, jemné a vláĀné, které pouĀívají zelí jako souĀást tĀsta. KdyĀ jsem je vyzkoušela, musím konstatovat jediné: jsou opravdu neodolatelné. Základem úspĀchu je zaĀít stavĀt tĀsto nikoli od mouky, ale od zelí, a pak taky nepĀĀdat v prĀbĀhu zpracování pĀĀmĀmnoho mouky. Tak zĀstanou zelníky pĀt takové, jak jsem psala. ZELĀĀKY (ZELNĀKY) Suroviny 400 g na jemné nudliĀky pokrájeného zelí (1 malá hlávka nebo 1/2 vĀtší) 3 ĀĀice másla 1/2 ĀĀiĀky soli 1/2 ĀĀiĀky kmínu špetka cukru 100 ml smetany 21 g droĀdí (kostky) 1 vejce 300 g hladké mouky

Postup

- Zelí ořezáte a nakrájete jako v předchozím případě. V nízkém a širokém kastrolu rozehřejte 2 litry vody, přidejte zelí, sůl a kmín, a dvě minuty míchejte na středním plameni. Zalijte 50 ml studené vody a ječmenem, kolem 5 minut pokračujte v pozvolném dušení. Zelí by mělo zavadnout a změkknout, ale rozhodně nezhádnout. Tekutinu přímotem nechte téměř v suchu vydušit. Odstavte a nechte trochu vychladnout.
- Do misky rozdrobte droždí, přidejte špetku cukru, 1 litr mouky a zalijte polovinou smetany, kterou jste trochu zahřáli, aby byla vlažná – pozor, nesmí být horká, tím byste droždí vyvadili z provozu a sprovodili ze světa nebo je to v konečném důsledku živý tvor, který nepřetrvává teploty nad 40 stupňů. Důkladně rozmíchejte a nechte 10 minut zpěnit, aťli vzejít kvásek.
- Do vlažného zelí (opět zdrazíte kritickou teplotu 40 stupňů) přimíchejte kvásek, zbytek smetany, vajíčko, a postupným přisypáváním mouky zadávejte vařící směsí tuhou směs, která by měla mít takovou konzistenci, aby se po vykynutí dala rozválet. Mělo by tedy zůstat měkké, ale zároveň lepkavé jen v únosné míře. Čím méně mouky použijete, tím lépe. Hotové těsto nechte 30 minut kynout v teplé, v chladnější místnosti bude potěbovat déle.
- Vykynuté těsto rozválejte na pomůčném stole na výšku kolem 1 centimetru a pak rádýlkem rozkrájejte na čtverce velikosti 6 x 6 cm. Rozložte je s malými odstupy na plech vyložený pečícím papírem a znovu nechte kynout 30 minut, dokud viditelně nezvětší svůj objem.
- Rozehřejte zbytek másla a potěte jím zelníky. V troubě rozežtáte na 180 stupňů je pečte 20-30 minut, dokud nezezlátnou.

Nakrájete tedy kousek zelí, napečete zelníky, zabalte je do ranečku a vyrazte na zkušenu. Nebo aspoň na procházku, to se taky počítá. Myslím, že se jí v dnešní době častěji píkají piknik. Zajímavosti o zelí. Snad mi je dovolíte, když jsem stran mého oblíbeného zelí nakonec přinesu i pár kuchařsko-zemědělských faktů, aby bylo lépe a s větší chutí smakovalo. Váďali jste například, že zelí bylo po dlouhou dobu vůbec nejdělejší a nejvíce pěstovanou zeleninou co do osevni plochy (když nepočítám brambory, ježto jsou ze zemědělského hlediska okopaninami)? Zelí na polích. Se zeleninou to však jde v dnešní době na českých i moravských polích poněkud z kopce. Těmto celé minulosti, a až do roku 2000, se pěstovala na úrodných plochách, co nyní. A stejně tak z kopce to jde i se zelím. Abych dokreslila, jak dělejší zelí bylo: v roce 1918 zabíralo dvě třetiny z přibližně 30 tisíc hektarů, které byly určeny zelenině. Po druhé světové válce klesl zájem o zelí s tím, jak v ruce se sociálním vývojem měnily stravovací zvyklosti, takže mu zůstala plocha kolem necelých 5 tisíc hektarů. Ale i to by dnes bylo v porovnání s pouhým jedním tisícem hektarů v roce 2009 hodně! Prvenství zelí na poli dávno převzala cibule. Otázka je, co mu sebralo prvenství na talíři. Zelí na zimu. Stalo se to, že na rozdíl od předkové uzelí v našich stravě v podstatě nepotřebujeme. Zimu totiž přetrváváme i bez něj díky konzervárenskému průmyslu, dovozu, velkokapacitním skladům a dozrávárnam ovoce. Když to bylo v suchu, když nebylo, když nebyla zelenina zchlazená, sterilovaná ani obohacena chemickými vymoženostmi a konzervačními přísadami, dala se uchovat především dvěma způsoby: usušením, anebo mletým zakvašením. Tam, kde je málo tepla a sluníčka, pak hlavně tím druhým jmenovaným způsobem. Zelí se k tomu zdá ideální potravina: je levné, dostupné a dá se mu i v drsných podmínkách, včetně chudých horských a podhorských oblastí. Zelí v lidové stravě. V selské kuchyni zelí dají dohledat zmínky ze všech regionů naší vlasti, nejpoutavější jsou přitom z drsného Valašska, kde na nám společně s bramborami a mletými produkty skutečně záviselo přežití. Zajímavé je i ječmen, přetím, než se k nám dostala káva a její náhražky, podávaly se ke snídani polévky. Jedna z těchto častých byla polévka z kysaného zelí nebo ze zelnice, vody z kysaného zelí. V období zimy se místo ní leckde jedlo jen syrové kysané zelí. Dál následovalo zelí k obědu a k večeři, protože z něj kolika málo dostupných surovin se musela sestavit plnohodnotná strava na celý den, týden, měsíc i rok, se všemi jeho sváťkami a postními výkyvy.

Zelí v české kuchyni. Nakolik bylo zelí pro chudou lidovou stravu dělejší, o to víc opomíjené a opovrhované bylo v bohatých domácnostech. Panské a měšťanské kuchyni o kyselém zelí taktně mlčí. Skoro jako by neexistovalo. Pražské kuchařky nanejvýš; přitím bílé sladké zelí, tedy čerstvé, nakrájené, spařené a dušené, zahuštěné jíčnou, dochucené octem. Červené zelí se považovalo za podlédnější a kyselější? Ve zmiňovaných knížkách sice občas najdete zmínku o nakládání zelí, takže se tak bezesporu čínilo, ale žádný recept z něj u nás nevyhází. Dokonce i Květoslava Jírová ve své pražské předválečné Rodinné kuchařce, kterou v městským domácnostem chudších tříd a obhajovala se přitom zájmem o úspornost, vůbec kyselé zelí nezmiňuje. Zato si nadmíru libuje v polévkových kostkách a bujonech. Tak nevím, nepřipomíná vám to něco? A nechtěli byste s tím něco udělat? FLORENTÝNA